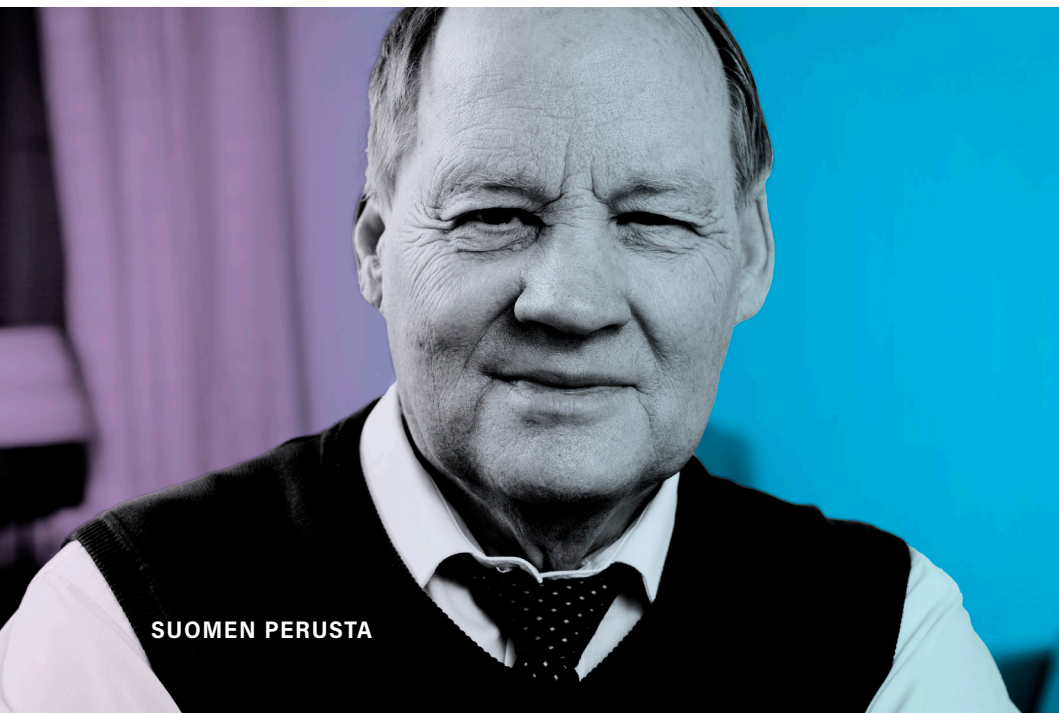

Matti Virén

KAKSITOISTA TALOUDEN PERIAATETTA

SUOMEN PERUSTA

KAKSITOISTA TALOUDEN PERIAATETTA

Suomi on muutamassa vuosikymmenessä muuttunut markkinataloudesta siirtymätaloudeksi, jossa julkisen sektorin menot hipovat 60 prosenttia bruttokansantuotteesta (57 % 2021): osuus on kaksinkertaistunut 50 vuodessa. Suomi oli 50 vuotta sitten kansainvälisissä vertailuissa yksi pienimpien julkisten sektorien maista, mutta nyt kuulumme 3-4 maan kärkikastiin. Vaikka bruttoveroaste on yli 50 prosenttia (52,4 % v. 2021), rahat eivät riitä. Julkinen sektori velkaantuu kaiken aikaa. Velkasuhde oli 81 prosenttia vuonna 2021, mutta nykyisellä vauhdilla 100 prosentin raja saavutetaan jo kymmenessä vuodessa.

Matti Virén on Turun yliopiston taloustieteen emeritusprofessori ja Suomen Perusta -ajatuspajan hallituksen puheenjohtaja.

ISBN 978-952-7145-63-0 Kaksitoista talouden periaatetta (painettu)

ISBN 978-952-7145-64-7 Kaksitoista talouden periaatetta (pdf)

Suomi ei voi jatkaa näin. Emme kykene rahoittamaan jatkuvasti kasvavaa julkista sektoria; ja jatkuvasti kasvava kustannusrasitus tekee tyhjiksi toiveet kasvattaa vientiä, tuotantoa ja tuloja. Useimmat talousennusteet kertovat, että pitkällä tähtäimellä toistuu se, mikä on tapahtunut vuosina 2007-2021: henkeä kohden lasketut reaalitytulot eivät kasva lainkaan. Ei ole mitään uutta jaettavaa, jollei sitä ruveta yhdessä tuottamaan.

Meidän pitää pelastaa julkinen sektori joutumasta entistä pahempaan rahoituskriisiin. Jos näin ei tehdä, hyvinvointiyhteiskunta romuttuu ja koko talous näivettyy. Mutta miten se tehdään? Tässä muutamia keskeisiä periaatteita.

TEESI#

1

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALOUDEN
PERIAATETTA

**Kaikki suomalaiset
osallistuvat talkoisiin.**

Kaikki. Ei ole olemassa ilmaista rahaa. Ei ole olemassa verovapaita tuloja. Ei edes presidentillä. Ei ole verovapaita kulukorvauksia eikä päivärahoja. Kaikki maksavat veroja tuloistaan. On vain tuloja, tulonsaajan nimi, sukupuoli, siviilisääty tai yritysmuoto eivät muuta tilille tulevia rahoja miksikään muuksi.

Mutta varoituksen sana: tuloa on vain todellinen osto-voiman kasvu – inflaatio ei ole tuloa. Omalla palkallaan voi matkustaa Linnanmäelle tai Bhutaniin, valtio ei ole mikään matkatoimisto.

TEESI#

2

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALouden
PERIAATETTA

**Tulonsiirrot on tarkoitettu
yhteiskunnan huono-osaisimpien
kotitalouksien auttamiseen
pahoina päivinä.**

Tulonsiirrot eivät ole osa koko väestön normaalia tulonmuodostusta. Ja ne on tarkoitettu yksinomaan kotitalouksille, ei yrityksille ja muille yhteisöille, ei toiminnan pyörittämiseen, saati sitten varallisuuden kasvattamiseen, niin kuin on tapahtunut esimerkiksi asumistuen tapauksessa. Tulonsiirrot eivät ole mikään subjektiivinen oikeus; ne ovat valtion avustuksia. Valtiolla on myös moraalinen oikeus edellyttää, että tulonsiirtojen saajat osallistuvat yhteisiin talkoisiin kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan. Valtio on meidän yhteistä omaisuuttamme, se ei ole mikään lypsylehmä, jota kaikkien pitää kilvan hyväksikäyttää niin kuin Neuvostoliitossa.

TEESI#

3

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALouden
PERIAATETTA

**Valtio hoitaa omat ja
vain omat tehtävänsä.**

Valtio ei ulkoista omia tehtäviään muille. Valtio ei ole yhdistysten ja muiden yhteisöjen lypsylehmä.

”Vapaa kansalaistoiminta” on vapaaehtoista, pyyteetöntä ja pääosin palkatonta toimintaa hyvien asioiden eteen. Sen tarkoituksena ja ainoana toimintamuotona ei saa olla rahan hankkiminen valtiolta. ”Harmaa vyöhyke” valtion ja vapaan kansalaistoiminnan välillä pitää siivota. Jolleivät ”yleishyödylliset yhteisöt” kykene itse hankkimaan keskuudestaan edes puolta rahoistaan, älkäätkö ne ryhtykö pysyviksi valtion ja kuntien kerjäläisiksi.

TEESI#

4

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALOUDEN
PERIAATETTA

**Markkinatalous toimii hyvin
vain, jos kaikki ovat
"samalla viivalla".**

Markkinatalous ei toimi, jos poliittiset päättäjät tai byrokraatit asettavat yritykset erilaiseen asemaan omien mielihalujensa ja kytköstensä mukaan. Myös taloustieteen alkeet sanovat varauksetta; mieluummin alempi verotus kuin erilaiset tukiaiset ja rajoitukset. Valtion rahojen jakaminen ei koskaan mene oikein ja sitä paitsi rahojen jakaminen maksaa. Tehokkaassa järjestelmässä tulonsiirrot kulkevat vain yhteen suuntaan. Ilman virkamiesarmeijaa. Vaikka poliitikot ja etujärjestöt ovat aina jollain tavoin naimisissa keskenään, jotain hygieniää pitäisi kuitenkin kyetä noudattamaan.

TEESI#

5

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALOUDEN
PERIAATETTA

**Valtion ja paikallishallinnon
henkilöstö ei voi kasvaa
loputtomiin.**

Jos on aloittaisia kasvutarpeita, on ne kompensoitava leikkauksilla muilta aloilta. Jos kompensoinnista ei päästä yhteisymmärrykseen, on pakko lopettaa rekrytoinnit tykkänään niin kauaksi aikaa, kun julkinen talous saadaan tasapainoon. Jokainen suomalainen ymmärtää, että jos ei ole rahaa, ostoskärryä ei pidä täyttää kukkuroilleen. Ei edes karkkihyllyn edessä. Ei työtehtävien priorisointi ole sen kummallisempaa.

TEESI#

6

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALOUDEN
PERIAATETTA

**Ei tarvita virastoja tai laitoksia,
joiden pitää itse keksiä,
mitä niiden pitäisi tehdä.**

Monet valtion ja kuntien laitokset ovat menettäneet alkuperäisen tarkoituksensa (SITRA, ITLA) tai sitten ne ovat vain suuntautuneet omille teilleen omien mielihalujensa mukaan (VTV, THL, YLE). Valtion on omaksuttava omistajan rooli: jos laitoksella ole oikeaa missiota, se lakkautetaan. Jos palvelukset voidaan ostaa ”halvemmalla” markkinoilta, niin tehdään. 10 pisteen vihje: jos laitoksella tai virastolla on ”kädet täynnä töitä”, sitä harvemmin se näkyy julkisuudessa. Ja päinvastoin.

TEESI#

7

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALouden
PERIAATETTA

**Menoja on pakko aiempaa
enemmän priorisoida ja
priorisoinnin tärkein
kriteeri on, miten ne
vaikuttavat kansalaisten
hyvinvointiin.**

Menot, joiden peruste on vain mediaseksikkyys tai ”mitä muut ajattelevat meistä” -pelottelu, jäävät odottamaan parempia aikoja. Se, että joku on ”hyvä” asia, ei tee sitä tarpeelliseksi, saati välttämättömäksi. Köyhä Suomi ei voi olla tulonsiirtoja maksava suurvalta. Jäsenyys Euroopan Unionissa ei voi tarkoittaa – sen paremmin Suomen kuin muidenkaan jäsenmaiden osalta – jatkuvaa lipeämistä periaatteesta, että jokainen maa on vastuussa oman taloutensa hoitamisesta. Vuoden 2021 elvytyspaketti ei saa toistua riippumatta siitä, millä korusanoilla sitä lanseerataan.

TEESI#

8

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALOUDEN
PERIAATETTA

**Suomi on köyhä maa, vaikka
tilastoihin naivisti suhtautuvat
väittävät päinvastaista.**

Suomi on Länsi-Euroopan kallein maa - kiitos Euroopan/maailman ”ankarimman” verotuksen.

Suomi on kallis, koska on huomattavilta osin arktisella vyöhykkeellä, ja se maksaa. Suomi on kallis maa, koska se pysyy hengissä vain paljon pääomia vaativan teollisuuden avulla. Pääoma on kallista, ja pääoman kuluminen ”maksaa” sekin. Todellinen tulotaso näkyy kulumahdollisuuksissa ja varallisuudessa – ei hinnoissa ja veroissa, Suomen on pidettävä nämä faktat mielessä, kun puhutaan siitä, miten kukin maa osallistuu globaaleihin talkoisiin. Vain vahvasti päihtyneet julistavat julkisilla paikoilla olevansa rikkaita.

TEESI#

9

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALouden
PERIAATETTA

**Ilmastonmuutos ei saa olla syy,
johon vetoamalla Suomen talous
ajetaan kestävämmään
tilanteeseen.**

Suomi ei ole mikä tahansa maa x muiden maiden joukossa, se on sijainniltaan hyvin erikoinen ja sen muutkin poikkeavat olosuhteet pitää ottaa vakavasti. Siksi on edettävä maltillisesti edettäessä kohti ilmastoystävällisempää yhteiskuntaa. Köyhällä Suomella ei ole varaa toimivien järjestelmien seurauksista piittaamattomaan tuhoamiseen ilmaston muutoksen nimissä; vielä vähin siihen on varaa kaikkein köyhimmillä suomalaisilla. Olemassa olevia resursseja on voitava käyttää niin kauan kuin ne ovat markkinatalouden ehdoilla kannattavia. Ilmaston muutos ei saa olla taas yksi veruke, jolla julkisen talouden taakkaa ja valtion ja EU:n roolia kasvatetaan.

TEESI#

10

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALouden
PERIAATETTA

**On torjuttava haihattelut siitä,
että jokin itsestään käynnistyvän
talouskasvun kaltainen ihme
pelastaa meidät velkaantumisen
kasvulta.**

Rahaa ei saada lanseeraamalla uusia veroja ja/tai antamalla maakunnille verotusoikeus. Valtion pitää ottaa vastuu siitä, mihin pannaan raja julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Mitä enemmän toimijoita on menojen ja tulojen suhteen, sitä epäselvemmiksi tulevat vastuut ja sitä helpommaksi tulee holtiton taloudenpito. Viime kädessä kotitaloudet maksavat KAIKKI verot ja maksut, on niiden nimi tai tilittäjän osoite mikä tahansa. Ja sopii epäillä, että verotuksen hyvinvointitappiot minimoituvat, jos meillä on neljä verottajaa (kunta, maakunta, valtio ja EU) ja kymmeniä yksittäisiä veroja ja veroluonteisia maksuja.

TEESI#

11

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALOUDEN
PERIAATETTA

**Ei ole olemassa ilmaisia
palveluita.**

Julkiset palvelut eivät ole ilmaisia, ne maksavat. Kyse on vain siitä, kuka ne maksaa. Ja maksamista sopii pohtia myös tehokkuus- ja oikeudenmukaisuusnäkökulmasta eikä vain noudattaa sääntöä, ”näin on aina ollut”: ”tämä on meidän saavuttamamme etu”. Maksuttomat palvelukset, tulonsiirrot ja verotus muodostavat kokonaisuuden; joita pitää myös tarkastella kokonaisuutena eikä aina vain yhtä tapausta kerrallaan. Poliitikassa voi olla hyvä, että on 100 erilaista veroa, joista voi rakennella erilaisia paketteja, mutta ”me” varmaan selviäisimme yhdelläkin.

TEESI#

12

MATTI VIRÉN:
KAKSITOISTA
TALouden
PERIAATETTA

**Suomessa tunnutaan ajattelevan,
että verotus vaikuttaa vain:
(a) valtion tuloihin ja
(b) tulonjakoon.**

Mutta eihän verotettava tulo suinkaan ole riippumaton verotuksen tasosta. Jos matkakulut ovat suuremmat kuin palkka, ei ole palkkoja, joita verottaa. Mutta kyse ei todellakaan ole vain joistain valmisteve-roista. Missä meillä on yksikin sellainen veromuoto tai tulonsiirto, joka kannustaa työntekoon! Muistettakoon vielä se, että inflaatiokin on itse asiassa vero. Veron vaan kerää keskuspankki eikä verohallinto, mutta kotitalouden kannalta tulos aivan sama: elintaso laskee. ”Järjettömällä” verotuksella ei pelasteta, vaan tuhotaan hyvinvointiyhteiskunta. Jos kaikki yhteiskunnassa keskittyvät vain sen pohtimiseen, miten saisi enemmän valtion palveluksia ja tulonsiirtoja ja miten saisi vyörytettyä mahdollisimman paljon veroja ja maksuja muiden kanssaihmissen kontolle, sellaiselle yhteiskunnalle käy yhtä huonosti kuin ”entiselle” itänaapurille.

Suomen Perusta -ajatuspaja
Iso Roobertinkatu 4 • 00120 HELSINKI
www.suomenperusta.fi